

Aan de leden van de Vaste Commissie
voor Economische Zaken

Ons kenmerk: 0906-009 Uw brief van: Doorkiesnr:
Onderwerp: standpunten rondetafelgesprek CO2-opslag (CCS) 11 juni 2009

Den Haag, 8 juni 2009

Geachte leden van de vaste commissie voor Economische Zaken,

CO2-opslag is een onzekere, maar belangrijke optie om wereldwijde klimaatverandering tegen te gaan. Het verwerven van maatschappelijk draagvlak is de grootste uitdaging waar politiek, wetenschap en industrie die CO2-opslag verder willen ontwikkelen voor staan.

Het Rathenau Instituut verwacht dat het maatschappelijk draagvlak voor het verder ontwikkelen van CO2-opslag in Nederland zal afhangen van een drietal zaken: de omgang met randvoorwaarden voor de opslag, de omgang met bredere duurzaamheidscriteria voor fossiele brandstoffen en de inspanning voor hernieuwbare energie. Deze drie punten lichten we graag verder toe.

1. Maatschappelijk draagvlak kan groeien door lokale partijen meer zeggenschap te geven over de randvoorwaarden waaronder CO2-opslag in hun gebied plaatsvindt

CO2-opslag kan uit de sfeer van de ja/nee discussie komen door lokale partijen meer zeggenschap te geven. Er kan een vruchtbare discussie ontstaan over de condities waaronder CO2-opslag in een bepaald gebied moet kunnen. Misschien is er behoefte aan CO2-meters, zichtbaar voor het publiek. Of een garantiefonds, dat daling van huizenprijzen compenseert. Lokale partijen zeggenschap geven over dergelijke randvoorwaarden is iets anders dan lokale partijen proberen te overtuigen dat risico's en neveneffecten niet op zullen treden.

Tot nu toe lijkt veel communicatie rondom CO2-opslag op eenrichtings-communicatie. Wetenschap en industrie proberen uit te leggen dat CO2-opslag moet en dat veiligheid gegarandeerd is. Vooral voorlichting dus: de samenleving veel uitleggen, maar de samenleving weinig vragen stellen. De geplande 'kennisdatabase' voor CO2-opslag, waar het ministerie van VROM aan werkt, lijkt ook in deze strategie te passen. Natuurlijk is het goed om de feiten over CO2-opslag op een rij te hebben. Het wetenschappelijk onderzoek van CATO is in dit verband erg zinvol. Maar als de kennisdatabase alleen maar een middel wordt om mensen nog weer eens uit te leggen dat CO2-opslag moet omdat het nu eenmaal wetenschappelijk is uitgezocht, dan werkt het eerder averechts. Dan vinden mensen dat hun zorgen en wensen niet serieus genomen worden; zij voelen haarfijn aan dat hen weinig onderhandelingsruimte geboden wordt. De keuze waar zij voor staan is een "ja" of "nee" tegen CO2-opslag. Een keuze die in 'nee' kan uitpakken op het moment dat men zich werkelijk in het nauw gedreven voelt.

2. Draagvlak voor CO2-opslag kan groeien met brede duurzaamheids-criteria voor fossiele brandstoffen

CO2-opslag is geen totaaloplossing voor duurzaamheid. De opslag pakt de CO2-uitstoot van fossiele brandstoffen wel aan, maar heeft geen invloed op andere negatieve effecten. Andere neveneffecten verdienen echter wel aandacht. Beroerde arbeidsomstandigheden in steenkoolmijnen zijn een serieus aandachtspunt. Ook de milieubelasting van winning, verwerking en transport van kolen, aardolie en aardgas is vanuit breder duurzaamheids-perspectief van belang.

Burgers hebben goed door dat CO2-opslag geen perfecte oplossing is voor duurzaamheid. Uit onderzoek van ons instituut, waar we burgers lieten discussiëren over CO2-opslag, blijkt dat burgers feilloos door de term 'schoon fossiel' heen prikken. Zij hebben oog voor de achterliggende aanvoerketen van fossiele brandstoffen. Op politiek niveau is er echter geen discussie over duurzaamheidscriteria voor de hele keten van fossiele brandstoffen.

Het ontbreken van die politieke discussie over duurzaamheidscriteria voor de keten van fossiele brandstoffen is opmerkelijk, wanneer we ons realiseren hoe hard men werkt aan duurzaamheidscriteria voor biomassa. Biomassa, begonnen als oplossing voor de CO2-uitstoot, lag onder vuur vanwege mogelijke neveneffecten. Zoals bekend gaat het onder meer om het opdrijven van voedselprijzen en arbeidsomstandigheden op plantages. De commissie Cramer en anderen hebben zich met succes ingespannen om deze achterliggende keten voor biomassa transparanter te maken en duurzaamheid te garanderen.

Dr. van kenn
verand
inter
de
technol
de J.

Het draagvlak voor CO2-opslag kan groeien wanneer de politieke discussie over duurzaamheidscriteria voor fossiele brandstoffen serieus wordt ingezet. Burgers, lokale overheden en maatschappelijke organisaties zien dan dat er werk gemaakt wordt om fossiele brandstoffen over de hele keten duurzamer te maken. Daarmee komt ook de CO2-opslag in een veel positiever daglicht te staan. "Schoon fossiel" wordt dan immers "schoon fossiel" voor het bredere duurzaamheidsplaatje, en niet alleen voor de CO2 aan het eind van de keten.

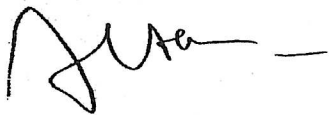
3. Draagvlak kan groeien wanneer de Rijksoverheid aannemelijk maakt dat CO2-opslag niet ten koste gaat van de ontwikkeling van hernieuwbare energie

Maar ook met bredere duurzaamheidscriteria blijven fossiele brandstoffen een nadeel houden: het is een eindige grondstof. Hoeveel voorraden steenkool, aardgas en olie er wereldwijd zijn is een discussie op zich. Feit is dat er een keer een eind aan komt. Niet voor niets is honderd procent hernieuwbare energie het einddoel van de energietransitie die Nederland heeft ingezet.

Milieuorganisaties en burgers maken zich terecht zorgen dat de inzet op CO2-opslag de transitie naar een duurzame energievoorziening, gebaseerd op hernieuwbare energiebronnen, frustreert. Leidt het niet tot uitstel en afstel? Het maatschappelijk draagvlak voor CO2-opslag kan groeien als er een rijksvisie op de energietransitie komt die aannemelijk maakt dat CO2-opslag niet ten koste gaat van hernieuwbare energie.

Het Rathenau Instituut hoopt met deze bijdrage de discussie over CO2-opslag in Nederland te verrijken.

Hoogachtend,

Mr. drs. Jan Staman
Directeur

DRN Kennis
Veranderend
interactief
debat
technisch
de 5.